УДК 517.9

М. Є. Дудкін (Нац. тех ун-т України „КПІ", Київ)

АНАЛОГ ФОРМУЛИ М. Г. КРЕЙНА ДЛЯ РЕЗОЛЬВЕНТ НОРМАЛЬНИХ РОЗШИРЕНЬ ПЕРЕДНОРМАЛЬНОГО ОПЕРАТОРА*

We prove a formula connecting resolvents of normal operators that are extensions of some prenormal operator. This formula is an analog of the M. G. Krein formula for resolvents of self-adjoint extensions of a symmetric operator. We describe properties of defect subspaces of the prenormal operator.

Доведено формулу, яка пов'язує резольвенти нормальних операторів, що є розширеннями деякого передпормального оператора. Ця формула є аналогом формули М. Г. Крейна для резольвент самоспряжених розширень симетричного оператора. Описано властивості дефектних підпросторів передпормального оператора.

Вступ. Формула М. Г. Крейна для резольвент самоспряжених розширень симетричного оператора відома завдяки численним застосуванням. Цей факт є підставою для різних узагальнень, в яких можна використати зазначену формулу, або аналогічні формули. Найбільш повна бібліографія з цієї тематики міститься в огляді [1] та монографії [2].

Дана робота є спробою узагальнити теорію самоспряжених розширень симетричного оператора на випадок нормальних розширень переднормального оператора.

Нехай H — сепарабельний гільбертів простір зі скалярним добутком $(\cdot, \cdot)$ і нормою $\|\cdot\| = \sqrt{(\cdot,\cdot)}$. Розглянемо необмежений оператор N, заданий на щільній в H області визначення $D(N)$: $\overline{D(N)} = H$.

Нагадаємо, що оператор N називається нормальним, якщо він комутує зі спряженим оператором, тобто $NN^* - N^*N = 0$, де комутування розуміється в сенсі спектральних проекторів з розкладів цих операторів, або резольвент за умови, що вони існують. Далі будемо припускати, що резольвентна множина $\rho(N)$ оператора N не порожня: $\rho(N) \neq \varnothing$.

Розглянемо звуження $\dot{N} := N \upharpoonright D(\dot{N})$ оператора N на деяку щільну в H підмножину $D(\dot{N}) \subset D(N)$; $\overline{D(\dot{N})} = H$. Цей факт позначимо $\dot{N} \subset N$. Очевидно, $N^* \subset \dot{N}^*$. Позначимо звуження $\hat{N} := \dot{N}^* \upharpoonright D(\dot{N})$, тоді $\hat{N} \subset N^*$ і відповідно $N \subset \hat{N}^*$. Область визначення оператора $\hat{N}$ позначимо через $D(\hat{N})$, хоча $D(\dot{N}) \equiv D(\hat{N})$.

Згідно з Коддінгтоном [3] оператор T називається формально нормальним, якщо $D(T) \subset D(T^*)$ та $\|Tf\| = \|T^*f\|$ $\forall f \in D(T)$. Очевидно, оператори $\dot{N}$ і $\hat{N}$ є формально нормальними.

* Підтримана INTAS (проекти № 00-257 і DFG 436 UKR 113/43).

Будемо називати $\dot{N}$ переднормальним звуженням нормального оператора N. Очевидно, таким є і $\hat{N}$ по відношенню до N^*. Таким чином, за побудовою утворено ланцюги операторів:

$$\dot{N} \subset N \subset \hat{N}^*, \quad \hat{N} \subset N^* \subset \dot{N}^*. \tag{1}$$

Зауважимо, що така конструкція використовувалась у роботах [4, 5] у випадку, коли $\dot{N}$ і $\hat{N}$ були довільними щільно визначеними лінійними операторами. Випадок, коли $\dot{N} = \hat{N} = \dot{A}$ — симетричний оператор, а N — довільне розширення (не обов'язково нормальний оператор, але $N \subset \dot{A}^*$ та $N^* \subset \dot{A}^*$), розглядався в [6, 7].

Властивості дефектних підпросторів. Нехай $z \in \rho(N)$, тоді оператор $R_z = (N-z)^{-1}$ обмежений і визначений скрізь в N. Ланцюги (1) набирають вигляду

$$\begin{gathered}(\dot{N}-z) \subset (N-z) \subset (\hat{N}^*-z), \\ (\dot{N}-\bar{z}) \subset (N-z)^* \subset (\dot{N}-z)^*.\end{gathered} \tag{2}$$

Нагадаємо, що підпростори $\mathfrak{N}_z := \ker(\dot{N}-z)^*$ та $\hat{\mathfrak{N}}_z := \ker(\hat{N}-z)^*$ називаються дефектними підпросторами операторів відповідно $\dot{N}$ та $\hat{N}$. Позначимо через $\mathfrak{M}_z = H \ominus \mathfrak{N}_z$ ($\hat{\mathfrak{M}}_z = H \ominus \hat{\mathfrak{N}}_z$) області значень операторів $\dot{N}$ (відповідно $\hat{N}$). Властивості дефектних підпросторів $\mathfrak{N}_z(\hat{\mathfrak{N}}_z)$ розкриває така теорема, яка є частинним випадком теореми з [8].

Теорема 1. *Нехай в сепарабельному гільбертовому просторі H задано необмежений нормальний оператор N з щільною в H областю визначення $D(N)$. Припустимо, що резольвентна множина оператора N не є порожньою ($\rho(N) \neq \varnothing$). Тоді для довільного підпростору $\mathfrak{N} \subset H$ такого, що $\mathfrak{N} \cap D(N^*) = \{0\}$, та для будь-якого $z \in \rho(N)$ знайдеться звуження $\dot{N}$ оператора N таке, що підпростір $\mathfrak{N} \equiv \mathfrak{N}_z$ є дефектним підпростором звуженого оператора, тобто $(\dot{N}-z)^*\mathfrak{N}_z = 0$.*

Доведення теореми див. у [8].

Припустимо, що існують $\mu, \lambda \in \rho(N) \cap \rho(N^*)$. Позначимо $\hat{T}_{\mu\lambda} := (N-\mu)(N-\lambda)^{-1}$ і $T_{\mu\lambda} := (N^*-\mu)(N^*-\lambda)^{-1}$. Використовуючи техніку, розвинену в [6, 7], доведемо ряд допоміжних тверджень.

Твердження 1. *Оператор $\hat{T}_{\mu\lambda}$ відображає $\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}$ в $\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}}$.*

Доведення. Запишемо $\hat{T}_{\mu\lambda}$ у вигляді

$$\hat{T}_{\mu\lambda} = I + (\lambda-\mu)(N-\lambda)^{-1}. \tag{3}$$

За означенням $(\hat{N}-\bar{\lambda})^*\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}} = 0$, або $((\hat{N}-\bar{\lambda})D(\hat{N}), \hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}}) = 0$. Покажемо, що

$$((\hat{N}-\bar{\lambda})D(\hat{N}), \hat{T}_{\mu\lambda}\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}) = 0. \tag{4}$$

Підставляючи (3) в ліву частину (4), маємо

$$\begin{aligned}&((\hat{N}-\bar{\lambda})D(\hat{N}), \hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}) + (\bar{\lambda}-\bar{\mu})((\hat{N}-\bar{\lambda})D(\hat{N}), (N-\lambda)^{-1}\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}) = \\ &= (D(\hat{N}), (\hat{N}-\bar{\lambda})^*\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}) + (\bar{\lambda}-\bar{\mu})((\hat{N}-\bar{\lambda})(N^*-\bar{\lambda})^{-1}D(\hat{N}), \hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}).\end{aligned} \tag{5}$$

Оскільки $(\hat{N}-\bar{\lambda})^*\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}} = \hat{N}\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}} - \lambda\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}} = (\mu-\lambda)\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}$, то

$$(D(\hat{N}), (\hat{N}-\bar{\lambda})\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}) = (\bar{\mu}-\bar{\lambda})(D(\hat{N}), \hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}). \tag{6}$$

Оскільки $(\hat{N}-\bar{\lambda})(N^*-\bar{\lambda})^{-1}f = f \quad \forall f \in D(\hat{N})$, то

$$((\hat{N}-\bar{\lambda})(N^*-\bar{\lambda})^{-1}D(\hat{N}), \hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}) = (D(\hat{N}), \hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}). \tag{7}$$

Підставляючи (6) і (7) в (5), переконуємося в істинності (4).

Аналогічним твердженню 1 є таке твердження.

Твердження 2. *Оператор* $T_{\mu\lambda}$ *відображає* $\mathfrak{N}_{\bar{\mu}}$ *в* $\mathfrak{N}_{\bar{\lambda}}$.

Доведення аналогічне доведенню твердження 1.

Позначимо $U_{\lambda\lambda} = (N-\lambda)^*(N-\lambda)^{-1}$, $\lambda \in \rho(N)$.

Твердження 3. *Оператор* $U_{\lambda\lambda}$ *відображає* $\mathfrak{N}_{\lambda}$ *в* $\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}}$.

Доведення. Покажемо, що $(\hat{N}-\bar{\lambda})^* U_{\lambda\lambda}\mathfrak{N}_{\lambda} = 0$. Дійсно,

$$(\hat{N}-\bar{\lambda})^* U_{\lambda\lambda}\mathfrak{N}_{\lambda} = (\hat{N}-\bar{\lambda})^*(N-\lambda)^*(N-\lambda)^{-1}\mathfrak{N}_{\lambda} =$$

$$= (N-\lambda)^*(\hat{N}-\bar{\lambda})^*(N-\lambda)^{-1}\mathfrak{N}_{\lambda} =$$

$$= (\dot{N}-\lambda)^*(\hat{N}-\bar{\lambda})^*(N-\lambda)^{-1}\mathfrak{N}_{\lambda} =$$

$$= (\dot{N}-\lambda)^*(N-\lambda)^*(N-\lambda)^{-1}\mathfrak{N}_{\lambda} = (\dot{N}-\lambda)^*\mathfrak{N}_{\lambda}.$$

Позначимо $U_{\bar{\lambda}\lambda} = (N-\bar{\lambda})^*(N-\lambda)^{-1}$, $\lambda \in \rho(N)$. Аналогічним твердженню 3 є таке твердження.

Твердження 4. *Оператор* $U_{\bar{\lambda}\lambda}$ *відображає* $\mathfrak{N}_{\bar{\lambda}}$ *в* $\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}}$.

Доведення аналогічне доведенню твердження 3.

Зауваження **1.** Твердження 1 і 2 можна узагальнити на випадок, коли $\dot{N}$ (відповідно $\hat{N}$) — довільний лінійний оператор.

Твердження 3 і 4 не можна узагальнити на випадок, коли оператор $\dot{N}$ (відповідно $\hat{N}$) не є переднормальним, тобто не має переставної властивості.

З тверджень 1–4 випливають такі наслідки.

Наслідок **1.** *Оператор* $\hat{T}_{\lambda\mu} = \hat{T}_{\lambda\mu}^{-1}$ *відображає* $\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}}$ *в* $\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}$.

Наслідок **2.** $\dim \hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}} = \dim \hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}$.

Наслідок **3.** *Оператор* $T_{\lambda\mu} = T_{\mu\lambda}^{-1}$ *відображає* $\mathfrak{N}_{\bar{\lambda}}$ *в* $\mathfrak{N}_{\bar{\mu}}$.

Наслідок **4.** $\dim \mathfrak{N}_{\bar{\lambda}} = \dim \mathfrak{N}_{\bar{\mu}}$.

Наслідок **5.** *Оператор* $U_{\lambda\lambda}^{-1} = U_{\lambda\lambda}^* = (N-\lambda)(N^*-\bar{\lambda})^{-1}$ *відображає* $\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}}$ *в* $\mathfrak{N}_{\lambda}$.

Наслідок **6.** *Оператор* $U_{\bar{\lambda}\lambda}^{-1} = U_{\bar{\lambda}\lambda}^* = (N-\bar{\lambda})(N^*-\bar{\lambda})^{-1}$ *відображає* $\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}}$ *в* $\mathfrak{N}_{\bar{\lambda}}$.

Наслідок **7.** $\dim \mathfrak{N}_{\lambda} = \dim \hat{\mathfrak{N}}_{\lambda}$.

Міняючи λ, $\bar{\lambda}$, μ, $\bar{\mu}$ місцями у твердженнях 1–4 і наслідках 1–7 та враховуючи рівності $\hat{T}_{\bar{\lambda}\bar{\mu}} = T_{\lambda\mu}^*$, $\hat{T}_{\bar{\mu}\bar{\lambda}} = T_{\mu\lambda}^*$, $T_{\bar{\lambda}\bar{\mu}} = \hat{T}_{\lambda\mu}^*$, $T_{\bar{\mu}\bar{\lambda}} = \hat{T}_{\mu\lambda}^*$, можна скласти повну тривимірну діаграму, подібну до двовимірної в [9] у випадку опису дефектних підпросторів симетричних операторів.

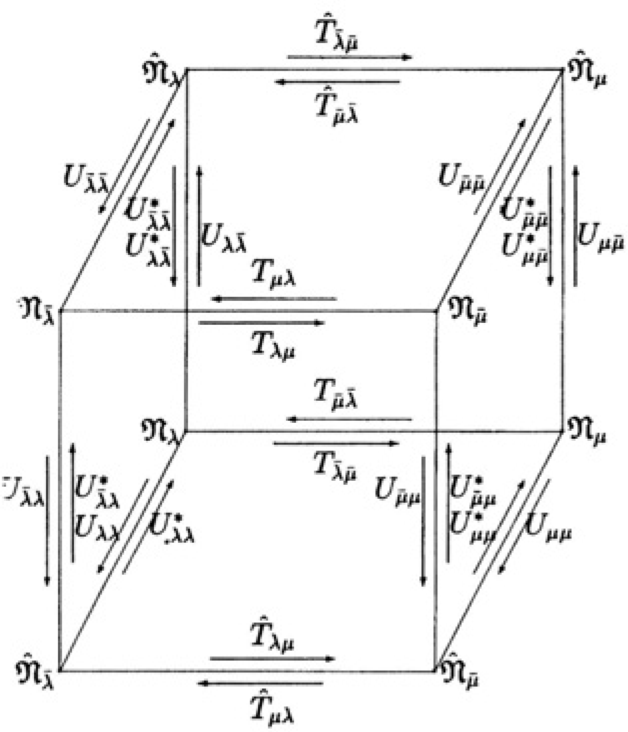

Нормальні розширення переднормального оператора. Нехай в H задано переднормальний оператор $\dot{N}$. Розглянемо два різних нормальних розширення N і $\tilde{N}$ оператора $\dot{N}$. Два нормальних розширення N і $\tilde{N}$ оператора $\dot{N}$ будемо називати взаємно простими, якщо $D(N)\cap D(\tilde{N}) = D(\dot{N})$. Основним результатом роботи є така теорема.

Теорема 2. *Нехай в сепарабельному гільбертовому просторі H задано переднормальний оператор $\dot{N}$ з дефектними підпросторами однакової скінченної розмірності $\dim \mathfrak{N}_\lambda = \dim \hat{\mathfrak{N}}_{\bar\lambda} = r$ та два його взаємно простих розширення N і $\tilde{N}$, які є нормальними операторами в H. Тоді:*

1) *для резольвент $R_\lambda := (N-\lambda)^{-1}$ і $R_\lambda := (\tilde{N}-\lambda)^{-1}$ $\forall\, \lambda \in \rho(N)\cap\rho(\tilde{N})$ виконується співвідношення*

$$\tilde{R}_\lambda = R_\lambda + \sum_{k,m=1}^{r} p_{mk}(\lambda)(\cdot, g_m(\lambda))\, \hat{g}_k(\bar\lambda), \tag{8}$$

де $g_m(\lambda)$, $\hat{g}_k(\bar\lambda)$, $m, k = \overline{1,r}$, — базисні вектори дефектних підпросторів відповідно $\mathfrak{N}_\lambda$ і $\hat{\mathfrak{N}}_{\bar\lambda}$, $P(\lambda) := \{p_{mk}(\lambda)\}_{m,k=1}^{r}$ — матриця, яка визначає оператор в $\hat{\mathfrak{N}}_{\bar\lambda}$;

2) *для двох різних $\lambda, \mu \in \rho(N)\cap(\tilde{N})$ матриці $P(\lambda)$ і $P(\mu)$ пов'язані співвідношенням*

$$P^{-1}(\lambda) = P^{-1}(\mu)G^{-1}(g(\mu), g(\mu))G(g(\mu), \hat{g}(\mu)) - (\lambda-\mu)G(\hat{g}(\bar\mu), g(\lambda)), \tag{9}$$

де $G(\cdot,\cdot)$ — матриця Грама відповідних базисних векторів.

Доведення. Використаємо техніку, започатковану в [10, 11] та розвинену в [6, 7, 9]. Будемо притримуватись методики, викладеної в [6, 7]. Покажемо, що

$$((\tilde{N}-\lambda)^{-1}-(N-\lambda)^{-1})f \begin{cases} =0, & \text{якщо } f\in\mathfrak{M}_{\lambda}; \\ \in\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}, & \text{якщо } f\in\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}},\ \mu\neq\lambda. \end{cases}$$

Дійсно, нехай $\varphi = (N-\lambda)^{-1}f$, $f\in\mathfrak{M}_{\lambda}$. Тоді $f = (N-\lambda)\varphi$ і $\varphi\in D(\dot{N})$. Оскільки $N = \tilde{N}$ на $D(\dot{N})$, тобто $f = (N-\lambda)\varphi = (\dot{N}-\lambda)\varphi = (\tilde{N}-\lambda)\varphi$, то

$$((\tilde{N}-\lambda)^{-1}-(N-\lambda)^{-1})f = 0 \quad \forall f\in\mathfrak{M}_{\lambda}.$$

З твердження 1 маємо $\hat{T}_{\mu\lambda}\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}} = \hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}}$, або $(N-\mu)(N-\lambda)^{-1}\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}} = \hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}}$. З (3) випливає, що для будь-якого $f\in\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}$ існує $\hat{g}(\bar{\lambda})\in\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}}$ такий, що

$$\hat{g}(\bar{\lambda}) = f + (\lambda-\mu)(N-\lambda)^{-1}f.$$

З останньої рівності одержуємо

$$(N-\lambda)^{-1}f = \frac{\hat{g}(\bar{\lambda})-f}{\lambda-\mu} \quad \forall f\in\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}.$$

Аналогічно, використовуючи оператор $\tilde{N}$, отримуємо

$$(\tilde{N}-\lambda)^{-1}f = \frac{\tilde{\hat{g}}(\bar{\lambda})-f}{\lambda-\mu} \quad \forall f\in\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}.$$

Оскільки $\tilde{\hat{g}}(\bar{\lambda})\in\hat{\mathfrak{N}}(\bar{\lambda})$, то $((\tilde{N}-\lambda)^{-1}-(N-\lambda)^{-1})f\in\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}}$, якщо $f\in\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}$.

Аналогічно можна показати, що

$$((\tilde{N}^*-\bar{\lambda})^{-1}-(N^*-\bar{\lambda})^{-1})f \begin{cases} =0, & \text{якщо } f\in\mathfrak{M}_{\bar{\lambda}}; \\ \in\mathfrak{N}_{\mu}, & \text{якщо } f\in\mathfrak{N}_{\mu},\ \mu\neq\lambda. \end{cases}$$

Позначимо, як у [9], $B_z = (\tilde{N}-z)^{-1}-(N-z)^{-1}$, $z\in\rho(\tilde{N})\cap\rho(N)$. Використовуючи тотожність Гільберта $R_{\mu}-R_{\lambda} = (\mu-\lambda)R_{\lambda}R_{\mu}$, $\tilde{R}_{\mu}-\tilde{R}_{\lambda} = (\mu-\lambda)\tilde{R}_{\lambda}\tilde{R}_{\mu}$ та позначення $B_{\lambda} = \tilde{R}_{\lambda}-R_{\lambda}$, $B_{\mu} = \tilde{R}_{\mu}-R_{\mu}$, маємо

$$B_{\lambda}-B_{\mu} = \tilde{R}_{\lambda} - \tilde{R}_{\lambda} - (\tilde{R}_{\mu}-R_{\mu}) = (\tilde{R}_{\lambda}-R_{\mu}) - (R_{\lambda}-R_{\mu}) =$$

$$= (\lambda-\mu)[\tilde{R}_{\lambda}\tilde{R}_{\mu}-R_{\lambda}R_{\mu}] = (\lambda-\mu)[(R_{\lambda}+B_{\lambda})(R_{\mu}+B_{\mu})-R_{\lambda}R_{\mu}] =$$

$$= (\lambda-\mu)[R_{\lambda}B_{\mu}+B_{\lambda}R_{\mu}+B_{\lambda}B_{\mu}].$$

Враховуючи, що $T_{\mu\lambda} = I + (\lambda-\mu)(N^*-\lambda)^{-1}$ та наслідок 3, останню рівність можна записати у вигляді

$$B_{\lambda}T_{\lambda\mu} = T_{\mu\lambda}B_{\mu} + (\lambda-\mu)B_{\lambda}B_{\mu}. \tag{10}$$

Позначимо $\tilde{T}_{\lambda\mu} = (\tilde{N}-\lambda)(\tilde{N}-\mu)^{-1}$. Тоді, враховуючи рівності

$$T_{\lambda\mu} - (\lambda-\mu)B_{\mu} = I - (\mu-\lambda)R_{\mu} - (\lambda-\mu)(\tilde{R}_{\mu}-R_{\mu}) - \tilde{T}_{\lambda\mu},$$

отримуємо

$$B_{\lambda}\tilde{T}_{\lambda\mu} = T_{\mu\lambda}B_{\mu}.$$

З наслідку 3, застосованого до оператора $\tilde{T}_{\lambda\mu}$, випливає, що $\tilde{T}_{\lambda\mu}$ має обернений: $\tilde{T}_{\lambda\mu}^{-1} = \tilde{T}_{\mu\lambda}$. Таким чином,

$$B_\lambda = T_{\mu\lambda} B_\mu \tilde{T}_{\mu\lambda} = T_{\mu\lambda} B_\mu [T_{\lambda\mu} - (\lambda - \mu) B_\mu]^{-1}.$$

Зауважимо, що останній вираз, незалежно від розмірності дефектного підпростору, дозволяє за даним оператором B_μ обчислити B_λ $\forall \lambda \in \rho(N) \cap (\tilde{N})$.

Припустимо надалі, що $\dim(\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}) = r < \infty$.

Нехай $\{\hat{g}_k(\bar{\mu})\}_{k=1}^r$ — базис в $\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\mu}}$. Покладаючи $\hat{g}_k(\bar{\lambda}) = T_{\mu\lambda} \hat{g}_k(\bar{\mu})$, $k = \overline{1, r}$, отримуємо $\{\hat{g}_k(\bar{\lambda})\}_{k=1}^r$ — базис в $\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}}$. Тоді оператор B_λ можна зобразити у вигляді

$$B_\lambda f = \sum_{k=1}^r c_k(f) \hat{g}_k(\bar{\lambda}),$$

де $c_k(f)$ — обмежені лінійні функціонали на $\hat{\mathfrak{N}}_{\bar{\lambda}}$, які залежать від λ. Отже,

$$c_k(f) = (f, h_k(\lambda)), \qquad h_k(\lambda) \in \mathfrak{N}_\lambda.$$

Нехай

$$h_k(\lambda) = \sum_{m=1}^r p_{mk}(\bar{\lambda}) g_m(\lambda),$$

тоді

$$c_k(f) = \sum_{m=1}^r p_{mk}(\lambda) (f, g_m(\lambda)).$$

Таким чином,

$$B_\lambda = \sum_{k,m=1}^r p_{mk}(\lambda) (\cdot, g_m(\lambda)) \hat{g}_k(\bar{\lambda}), \tag{11}$$

звідки отримуємо формулу (8).

Доведемо другу частину теореми. Розглянемо матрицю

$$S = \| (B_\lambda T_{\lambda\mu} g_\alpha(\mu), \hat{g}_\beta(\bar{\lambda})) \|_{\alpha,\beta=1}^r. \tag{12}$$

Підставляючи (10) в (12), отримуємо

$$S = \| (T_{\mu\lambda} B_\mu g_\alpha(\mu), \hat{g}_\beta(\bar{\lambda})) \|_{\alpha,\beta=1}^r +$$

$$+ (\lambda - \mu) \| (B_\lambda B_\mu g_\alpha(\mu), \hat{g}_\beta(\bar{\lambda})) \|_{\alpha,\beta=1}^r. \tag{13}$$

Використовуючи (11) з μ, маємо

$$T_{\mu\lambda} B_\mu g_\alpha(\mu) = \sum_{k,m=1}^r (g_\alpha(\mu), g_m(\mu)) p_{mk}(\bar{\mu}) \hat{T}_{\mu\lambda} \hat{g}_k(\hat{\mu}).$$

Помножимо останню рівність скалярно на $\hat{g}_\beta(\bar{\lambda})$. Враховуючи, що $\hat{T}_{\mu\lambda} \hat{g}_k(\bar{\mu}) = \hat{g}_k(\bar{\lambda})$, $k = \overline{1, r}$, отримуємо спрощений вигляд першого доданка в (13):

$$\| (T_{\mu\lambda} B_\mu g_\alpha(\mu), \hat{g}_\beta(\bar{\lambda})) \|_{\alpha,\beta=1}^r = G(g(\mu), g(\mu)) P(\mu) \hat{G}(g(\bar{\lambda}), g(\bar{\lambda})), \tag{14}$$

де $G(g(\mu), g(\mu)) = \| (g_k(\mu), g_m(\mu)) \|$, $\hat{G}(\hat{g}(\mu)), \hat{g}(\mu) = \| (\hat{g}_k(\mu), \hat{g}_m(\mu)) \|$ — матриці Грама відповідних базисних векторів.

Знову записуючи (11) з μ та λ, обчислюємо

$$B_\lambda B_\mu g_\alpha(\mu) = \sum_{k,m=1}^r (g_\alpha(\mu), g_m(\mu)) p_{mk}(\mu) B_\lambda \hat{g}_k(\bar{\mu}) =$$

$$= \sum_{k,m,n,t=1}^r (g_\alpha(\mu), g_m(\mu)) p_{mk}(\mu) (\hat{g}_k(\bar{\mu}), g_t(\lambda)) p_{tn}(\lambda) \hat{g}_n(\bar{\lambda}).$$

Помноживши останню рівність скалярно на $\hat{g}_\beta(\bar{\lambda})$, отримаємо спрощений вигляд частини другого доданка в (13):

$$\| (B_\lambda B_\mu g_\alpha(\mu), \hat{g}_\beta(\bar{\lambda})) \|_{\alpha,\beta=1}^r =$$

$$= G(g(\mu), g(\mu)) P(\mu) G(\hat{g}(\bar{\mu}), g(\lambda)) P(\lambda) \hat{G}(\hat{g}(\bar{\lambda}), \hat{g}(\bar{\lambda})), \tag{15}$$

де $G(\cdot, \cdot)$ — також матриці Грама відповідних базисних векторів.

З іншого боку, підставимо (11) в (12):

$$S = \left\| \left(\sum_{k,m=1}^r (T_{\lambda\mu} g_\alpha(\mu), g_m(\lambda)) p_{mk}(\lambda) \hat{g}_k(\bar{\lambda}), \hat{g}_\beta(\bar{\lambda}) \right) \right\|_{\alpha\beta=1}^r =$$

$$= \| (T_{\lambda\mu} g_\alpha(\mu), g_\mu(\lambda)) \|_{\alpha\beta=1}^r P(\lambda) \hat{G}(\hat{g}(\bar{\lambda}), \hat{g}(\bar{\lambda})) =$$

$$= \| (g_\alpha(\mu), T_{\lambda\mu}^* g_m(\lambda)) \|_{\alpha\beta=1}^r P(\lambda) \hat{G}(\hat{g}(\bar{\lambda}), \hat{g}(\bar{\lambda})) =$$

$$= G(g(\mu), \hat{g}(\mu)) P(\lambda) \hat{G}(\hat{g}(\bar{\lambda}), \hat{g}(\bar{\lambda})), \tag{16}$$

де використано діаграму, а саме $T_{\lambda\mu}^* = \hat{T}_{\bar{\lambda}\bar{\mu}}$, $\hat{T}_{\bar{\lambda}\bar{\mu}} \hat{\mathfrak{N}}_\lambda = \hat{\mathfrak{N}}_\mu$, $\hat{T}_{\bar{\lambda}\bar{\mu}} \hat{g}_m(\lambda) = \hat{g}_m(\mu)$, $m = \overline{1, r}$. Підставляючи (14) і (15) в (13) та далі (13) і (16) в (12), отримуємо

$$G(g(\mu), \hat{g}(\mu)) P(\lambda) \hat{G}(\hat{g}(\bar{\lambda}), \hat{g}(\bar{\lambda})) = G(g(\mu), g(\mu)) P(\mu) \hat{G}(g(\bar{\lambda}), g(\bar{\lambda})) +$$

$$+ (\lambda - \mu) G(g(\mu), g(\mu)) P(\mu) G(\hat{g}(\bar{\mu}), g(\lambda)) P(\lambda) \hat{G}(\hat{g}(\bar{\lambda})).$$

Помноживши останню рівність на $\hat{G}^{-1}(\hat{g}(\bar{\lambda}), \hat{g}(\bar{\lambda}))$ справа та на $G^{-1}(g(\mu), g(\mu))$ зліва, отримаємо

$$G^{-1}(g(\mu), g(\mu)) G(g(\mu), \hat{g}(\mu)) P(\lambda) = P(\mu) + (\lambda - \mu) P(\mu) G(\hat{g}(\bar{\mu}), g(\lambda)) P(\lambda).$$

Помножимо останню рівність на $P^{-1}(\mu)$ зліва та на $P^{-1}(\lambda)$ справа і поміняємо місцями доданки. Отримаємо формулу (9). Теорему доведено.

Зауваження 2. Якщо $\dot{N} = \hat{N}$, що відповідає випадку симетричного оператора, та $N = N^*$, що відповідає самоспряженому розширенню, то $\mathfrak{N}(\mu) = \hat{\mathfrak{N}}(\mu)$, тобто $g_k(\mu) \equiv \hat{g}_k(\mu)$. Тоді в (9) $G^{-1}(g(\mu), g(\mu)) G(g(\mu), \hat{g}(\mu)) \equiv I$ і формула (9) перетворюється у відому [10, 11]

$$P^{-1}(\mu) = P^{-1}(\lambda) + (\lambda - \mu) G(\hat{g}(\bar{\mu}), g(\lambda)).$$

***Зауваження* 3.** Можна сформулювати і довести теорему, аналогічну теоремі 2, у випадку, коли розглядаються довільні (не обов'язково нормальні) розширення передномального оператора.

1. *Горбачук М. Л., Горбачук В. І.* Теорія самоспряжених розширень симетричних операторів, цілі оператори і граничні задачі // Укр. мат. журн. – 1994. – **46**, № 1–2. – С. 55 – 62.
2. *Горбачук М. Л., Горбачук В. І.* Граничные задачи для дифференциально-операторных уравнений. – Киев: Наук. думка,.1984. – 284 с.
3. *Coddington E. A.* Normal extension of formally normal operators // Pacif. J. Math. – 1960. – **10**. – P. 1203 – 1209.
4 *Вишик М. И.* Об общих краевых задачах для эллиптических дифференциальных уравнений // Тр. Моск. мат. о-ва. – 1952. – **1**. – С. 187 – 246.
5. *Лянце В. Э., Сторож О. Г.* Методы теории неограниченных операторов. – Киев: Наук. думка, 1983. – 212 с.
6. *Кужель А. В.* Аналог формулы М. Г. Крейна для резольвент несамосопряженных расширений эрмитова оператора // Теория функций, функцион. анализ и их прил. – 1981. – Вып. 36. – С. 49 – 55.
7. *Kuzhel A. V., Kuzhel S. A.* Regular extensions of Hermitian operators. – Utrecht, The Netherlands, 1998. – 274 p.
8. *Дудкін М. Є.* Сингулярно збурені нормальні оператори // Укр. мат. журн. – 1999. – **51**, № 8. – С. 1045 – 1053.
9. *Кошманенко В. Д.* Сингулярные билинейные формы в теории возмущений самосопряженных операторов – Киев: Наук. думка, 1993. – 176 с.
10. *Крейн М. Г.* Теория самосопряженных расширений положительных эрмитовых операторов и ее приложения // Мат сб. – 1947. – **20**, № 3. – С. 431 – 490.
11. *Ахиезер Н. И., Глазман И. М.* Теория линейных операторов в гильбертовом пространстве. – М: Наука, 1966. – 544 с.

Одержано 26.03.2001